การเข้าร่วมการประชุมสำนักการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (Bureau of WCCJ) ครั้งที่ ๒๑ ณ ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมาธิการเวนิส เมืองเวนิส สาธารณรัฐอิตาลี (18/04/2567)

การเข้าร่วมการประชุมสำนักการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (Bureau of WCCJ) ครั้งที่ ๒๑ ณ ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมาธิการเวนิส เมืองเวนิส สาธารณรัฐอิตาลี   ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๗
   ๑. การประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (World Conference on Constitutional Justice : WCCJ)   การประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลกเริ่มต้นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙) โดยมีวัตถุประสงค์ตามข้อ ๑ ของข้อบังคับของการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (Statue of WCCJ) เพื่อส่งเสริมความยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ โดยการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ รวมถึงกรณีสิทธิมนุษยชนอันเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม จึงมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เช่น การจัดการประชุมใหญ่ (Congress) การจัดประชุมและสัมมนาระดับภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคำวินิจฉัยระหว่างกลุ่มภูมิภาคและกลุ่มภาษา ทั้งยังนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับประเทศสมาชิก   ปัจจุบันการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (World Conference on Constitutional Justice : WCCJ) ประกอบด้วย ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรเทียบเท่าแบ่งตามกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษา รวม ๑๐ องค์กร รวมจำนวนประเทศสมาชิก ๑๒๑ ประเทศ ได้แก่ สมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) สมาคมศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (ACCPUF) ศาลในเครือจักรภพ (Commonwealth Courts) สมาคมองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแห่งภูมิภาคยูเรเซีย (EACRB) การประชุมศาลรัฐธรรมนูญของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาโปรตุเกส (CJCPLP) การประชุมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคแอฟริกา (CCJA) การประชุมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคยุโรป (CECC) การประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคไอเบอโร-อเมริกา (CIJC) การประชุมประธานศาลสูงสุดภูมิภาคแอฟริกาใต้และแอฟริกาตะวันออก (SEACJF) สมาคมศาลรัฐธรรมนูญและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภูมิภาคอาหรับ (UACCC)
  ๒. การประชุมสำนักการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (Bureau of WCCJ) ครั้งที่ ๒๑   เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๑.๓๐ น. ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗) ในฐานะประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) และนายนภดล เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้เข้าร่วมการประชุมของสำนักการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก (Bureau of WCCJ) ครั้งที่ ๒๑ ณ ที่ประชุมใหญ่คณะกรรมาธิการเวนิส เมืองเวนิส สาธารณรัฐอิตาลี   ในการประชุมดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ผู้แทนของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ได้กล่าวรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาของสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ดังนี้   - ในปี ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖) ซึ่งอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งของศาลรัฐธรรมนูญแห่งมองโกเลียนั้น ได้มีการจัดการประชุมคณะกรรมการสมาชิก (Board of Members’ Meeting: BoMM) และการประชุมทางวิชาการระหว่างประเทศ (International Symposium) ผ่านระบบสื่อสารทางไกล ในหัวข้อ "การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” (Protection of Human Rights within the Constitutional Review)

ซึ่งการประชุมดังกล่าวมีผลลัพธ์อันทรงคุณค่าจากการแลกเปลี่ยนความรู้และมุมมองการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและแนวทางในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
โดยเฉพาะในช่วงเวลาแห่งความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน   - ในปี ค.ศ. ๒๐๒๔ (พ.ศ. ๒๕๖๗)
นับตั้งแต่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเข้าดำรงตำแหน่งประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชียในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ (ในระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๒๓ – ๒๐๒๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๘))
ได้มีการจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๖ (The ๖th Congress of the AACC) ในหัวข้อ
"ศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าในการเสริมสร้างความยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญเพื่อสังคมที่ยั่งยืน" (The Constitutional Courts and Equivalent Institutions in Strengthening Constitutional Justice for Sustainable Society) และการประชุมคณะกรรมการสมาชิก (Board of Members' Meeting: BoMM)
พร้อมประกาศปฏิญญากรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ กันยายน ๒๕๖๗ ณ
กรุงเทพมหานคร
 ต่อมาเวลา ๑๔.๓๐ น. ที่ประชุมสำนักการประชุม Bureau of WCCJ
ได้มอบหมายให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ทำหน้าที่ประธานในการประชุมดังกล่าว โดยศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ มอบหมายให้นายนภดล เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ทำหน้าที่ประธานในการประชุมสำนักการประชุม Bureau of WCCJ ครั้งที่ ๒๑
ที่ประชุมมีเรื่องพิจารณาที่สำคัญดังนี้
   ๒.๑
การเปลี่ยนแปลงเลขาธิการการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก   แจ้งเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่ของสำนักงานเลขาธิการ WCCJ
   ๒.๒ การอนุมัติร่างรายงานทางเงิน ประจำปี ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖)
 ที่ประชุมพิจารณาร่างรายงานทางการเงิน ประจำปี ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖) ในช่วงระหว่างวันที่ ๑ มีนาคม ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖) – ๒๗ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๒๔ (พ.ศ. ๒๕๖๗)
และยกเว้นค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิกกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเอกวาดอร์ยืนยันความประสงค์ขอสิ้นสุดสมาชิกภาพจาก WCCJ และค้างชำระค่าธรรมเนียมในระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๘ – ๒๐๒๑ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)
เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ ยูโร
 ที่ประชุมมีมติอนุมัติรายงานทางการเงิน ประจำปี ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖) ตามที่สำนักเลขาธิการฯ เสนอมา และมอบหมายให้ประธานการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคไอเบอโร – อเมริกา
หารือกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเอกวาดอร์ในประเด็นการดำรงสมาชิกภาพของ WCCJ
และรายงานมายังสำนักการประชุม
  ๒.๓
 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก WCCJ
ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐซูรินาม   ที่ประชุมมีมติรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐซูรินามเข้าเป็นสมาชิกของ WCCJ
และเชิญเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ WCCJ เป็นการชั่วคราวตามข้อ ๒.๒ ของข้อบังคับ
WCCJ
   ๒.๔ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ (the Statute of WCCJ)
 เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๒๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕) ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของ WCCJ ครั้งที่ ๓ <div style="text-align:
left;">ได้พิจารณาข้อเสนอของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนียในการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ WCCJ ข้อ ๔ และข้อ ๙ ในประเด็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพ (termination of membership)
มิใช่เพียงการระงับสมาชิกภาพไว้ชั่วคราว (suspension of membership) เท่านั้น ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ค.ศ. ๒๐๒๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖) <div style="text-align:
left;">
ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขอให้สำนักการประชุมติดตามการให้ความเห็นของสมาชิกต่อการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับฯ ดังกล่าว โดยสมาชิก WCCJ ตามกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษา รวมจำนวน ๕ องค์กร

(จากจำนวนสมาชิกกลุ่มภูมิภาคหรือกลุ่มภาษา ทั้งหมด ๑๐ องค์กร)
ได้ให้ความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรต่อการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ WCCJ อย่างไรก็ดี ข้อบังคับ WCCJ ข้อ ๙ ประกอบกับข้อ ๘ กำหนดว่าในกรณีสมาชิกฝ่าฝืนหลักการที่สำคัญของการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับฯ สามารถกระทำโดยมติไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกการประชุมฯ WCCJ ทั้งหมด
 ที่ประชุมอภิปรายการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ WCCJ ข้อ ๔ องค์กร และข้อ ๙
การระงับสมาชิกภาพชั่วคราวหรือการสิ้นสุดสมาชิกภาพ
ด้วยเหตุที่จำนวนสมาชิกที่สามารถเสนอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับฯ
ในกรณีการระงับหรือการสิ้นสุดสมาชิกภาพนั้นไม่ควรเป็นมติที่มาจากกลุ่มภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง
หรือกลุ่มภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ควรมีที่มาจากหลากหลายกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษา
ซึ่งมีความครอบคลุมมากกว่าจำนวนสมาชิกของการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลกเพียงเท่านั้น ดังนั้น
ที่ประชุมจึงได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม
ให้การยื่นข้อเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่เพื่อระงับหรือสิ้นสุดสมาชิกภาพต้องกระทำด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกการประชุม WCCJ ทั้งหมด
และต้องเป็นคะแนนเสียงข้างมากของสมาชิกตามกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษาด้วย
ความเป็นสมาชิกจะถูกระงับชั่วคราวหรือสิ้นสุดลงเมื่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่เห็นชอบโดยมติเสียงข้างมากไม่น้อยกว่าสองในสาม
 ที่ประชุมมีมติเสนอที่ประชุมสมัชชาใหญ่เพื่อรับรองการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ WCCJ ข้อ ๔ และข้อ ๙
การระงับสมาชิกภาพชั่วคราวหรือการสิ้นสุดสมาชิกภาพ
  ๒.๕
การพิจารณาร่างข้อมติเสนอโดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลัตเวีย   ที่ประชุมพิจารณาร่างข้อมติที่ว่า
เมื่อมีการละเลยหรือคุกคามระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ
ในฐานะผู้พิทักษ์หลักนิติธรรมในระบบกฎหมายของทุกประเทศ
จึงเห็นว่าความรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าวต้องครอบคลุมไปถึงการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและหลักนิติธรรมระหว่างประเทศ
แต่โดยที่ข้อมตินั้นมีข้อความที่พาดพิงไปถึงกรณีการรุกรานสาธารณรัฐยูเครนโดยสหพันธรัฐรัสเซีย
และผู้แทนจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ให้ข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า
เนื้อหาของร่างข้อมติควรมีความเป็นกลาง เสริมสร้างความยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ
มีหลักประกันความรับผิดชอบเพื่อตรวจสอบและป้องกันภัยคุกคามที่กระทบต่อหลักนิติธรรมทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เพราะปัญหาความขัดแย้งมิได้จำกัดเพียงสองประเทศข้างต้นเท่านั้น
แต่สามารถปรับใช้กับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นได้
 ผู้แทนจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฐานะประธานในที่ประชุม Bureau of WCCJ
จึงเสนอให้ตัดย่อหน้าที่สามของร่างข้อมติที่เสนอโดยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลัตเวียดังกล่าวเนื่องจากมีข้อความที่ก่อให้เกิดผลผูกพันต่อประเทศสมาชิก WCCJ ที่ต้องให้การสนับสนุนความรู้ความเชี่ยวชาญและทรัพยากรต่างๆ เพื่อสร้างกลไกให้เกิดความรับผิดผ่านการป้องกัน ตรวจสอบ
และตอบสนองที่มีต่อภัยคุกคามทั้งในระดับชาติและระดับสากล และเสนอให้เพิ่มเติม "s" ลงท้ายคำว่า years (During the last years, …) ในย่อหน้าที่สองของร่างข้อมติ
เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย   ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ประธานเสนอ
  ๒.๖ การประชุมใหญ่ WCCJ ครั้งที่ ๖   ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหัวข้อ (Theme) การประชุมใหญ่ WCCJ ครั้งที่ ๖
"สิทธิมนุษยชนของคนรุ่นต่อไปในอนาคต" (Human Rights of Future Generations)
ตามที่ผู้แทนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสเปนเสนอ
และรับทราบรายงานความคืบหน้าในการเตรียมการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๖
  ๒.๗ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ (the Statute of WCCJ) เพิ่มเติม   เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐทูร์เคียมีหนังสือเสนอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ WCCJ ข้อ ๔ (ข)

เพื่อเพิ่มกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษา เข้าเป็นสมาชิกสำนักการประชุม จำนวน ๒ กลุ่ม คือ การประชุมศาลรัฐธรรมนูญกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม (CCJ-I) และการประชุมศาลรัฐธรรมนูญของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาเตอร์กิช (TURK-AY)   ที่ประชุมเห็นว่า ประเด็นการเพิ่มเติมสมาชิกสำนักการประชุม (Bureau) จากกลุ่มภูมิภาค/กลุ่มภาษานั้นยังมีข้อถกเถียงกันมาก ประธานในที่ประชุม Bureau of WCCJ (ผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) จึงเสนอให้ที่ประชุมเลื่อนการพิจารณาในเรื่องนี้ออกไปก่อน และเสนอให้นำเข้าสู่วาระการพิจารณาของที่ประชุม Bureau of WCCJ ในคราวต่อไป   ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ประธานเสนอ
  ๒.๘ กำหนดการประชุมครั้งต่อไป   ที่ประชุมมีมติกำหนดให้มีการประชุมสำนักการประชุมครั้งต่อไปคู่ขนานกับการประชุมใหญ่ WCCJ ครั้งที่ ๖ (กำหนดไว้ชั่วคราวระหว่างวันที่ ๒๗ - ๓๐ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๒๕ (พ.ศ. ๒๕๖๘)) ณ กรุงมาดริด ราชอาณาจักรสเปน